

Terveystieteiden näkökulma

ENITEN PALVELUA TARVITSEVIEN TUETTU ASUMINEN

18.1.2023 Samuel Adouchief, Oikeuspsykiatrian erikoistuva lääkäri

SIDONNAISUUDET JA TAUSTA

- Ei taloudellisia sidonnaisuuksia
- Vailla vakituista asuntoa ry:n hallituksessa 2023-
- Lääkärinä m.m. Vankiterveydenhuollon Etelä-Suomen alueylilääkärinä 2019 – 2021, HUS Psykiatrian Tehostettu osastohoito ja oikeuspsykiatria (Kellokoski) sekä Nuorisopsykiatrian vaikeahoitoisten lasten- ja nuorten osastolla
- Mukana Y-Säätiön Asunnottomuuden laajassa asiantuntijaryhmässä vuonna 2022
- Helsingin Vasemmistoliiton puheenjohtaja 2022, poliittisena edustajana luottamustoimessa Helsingin Sosiaali- ja terveyslautakunnassa.
- Lääkäriliiton jäsen

“...coordinated treatment programs for homeless persons with concurrent mental illness and substance misuse issues usually result in better health and access to healthcare than usual care.”

EFFECTIVENESS OF INTERVENTIONS TO IMPROVE THE HEALTH AND HOUSING STATUS OF HOMELESS PEOPLE: A RAPID SYSTEMATIC REVIEW

- EIGHTY-FOUR RELEVANT STUDIES
- BMC PUBLIC HEALTH 2011

TERVEYDENHOITO OSANA ASUNNOTTOMUUSTYÖTÄ

- Tärkein perustavoite:
  - **parantaa ja ehkäistä sairautta sekä ylläpitää terveyttä**
- Asunnottomilla on huomattavasti enemmän psykiatrista, riippuvuuteen liittyvää sekä somaattista sairastavuutta verrattuna muuhun väestöön.
- Normaalisuusperiaate

TERVEYDENHOITO OSANA ASUNNOTTOMUUSTYÖTÄ

- Tarpeellinen, kunnianhimoinen lisätavoite:
  - **Asunnottomuuden jatkumisen ennusteen parantaminen**
    - → Tunnistaa asunnottomuutta osaltaan aiheuttavia/ylläpitäviä terveyteen ja toimintakykyyn liittyviä tekijöitä
    - → löytää kuntouttavia tai hallitsevia keinoja (yksilölle ja palvelujärjestelmälle)
- Erityispiirteiden huomioiminen

ASUNNOTTOMUUDEN MONET KASVOT

- Osalle asunnottomista riittää oma asunto ilman mitään erityisiä tukipalveluita. Oma rauha mahdollistaa elämän saamisen raiteilleen.
  - → Normaalisuusperiaate ja perusterveydenhuolto riittää.
- Mutta toisille Asunto Ensin –toiminnan jäädessä Asunto Vain –tasolle, pärjääminen ei onnistu. Pyöröovi- ja pitkäaikaisasunnottomuutta.
  - → Erityispiirteiden tunnistaminen ja huomioiminen

→ Tarvitaan yksilöllistä riittävän monipuolista arviointia kunkin asunnottoman tuen tarpeesta ja kullekin riittävät tukimuodot.

PITKÄAIKAIS- JA PYÖRÖOVI- ASUNNOTTOMIEN RYHMÄN ERITYISTARPEET?

Ovatko terveydentilaan, sairauksiin tai toimintakykyyn liittyvät tekijät merkittäviä asunnottomuuden jatkumisessa/katkaisemisessa?

- Psykoosioireet ja psykoosisairaudet, kuten skitsofrenia?
- Keskittymisen häiriöt (ADD/ADHD)?
- Neuropsykiatriset erityispiirteet (kuntouttamattomat autismin kirjon ongelmat)?
- Toiminnanohjauksen ongelmat (esim neurologiset ongelmat, kuten aivovamman jälkitilat)?

Onko erityispiirteiden huomioiminen nykyistä enemmän ylimedikalisaatiota, pessimismää tai tosiasioden huomioimista?

ASUNNOTTOMIEN PSYKIATRINEN JA PÄIHDESAIRASTAVUUS

- Helsinki 10/2022 hätmajoituksen ja tilapäisen asumisen yksikössä
  - psykoosioireisia asunnottomia 35% ja päihdesairauden diagnoosilla 60%
- Helsinki 2004-2014
  - 78-89% asunnottomista psykiatrinen diagnoosi (kontrolliväestö 16%)
  - 13% psykoosisairaus (kontrolli 2%)
  - päihdesairauden esiintyvyys 3v aikana 82%

YKSILÖLLINEN TAVOITE

Onko jokaisella ihmisellä tavoitteena olla veroja maksava ja työssäkäyvä?

Onko ihmisellä arvo vaikka hän ei olisi suoraan hyödyksi yhteiskunnalle?

Onko tavoitteena jonkin haittaa aiheuttavan toimintatavan tai ominaisuuden hoitaminen vai sen aiheuttaman haitan hallitseminen?

→ Hoitotavoite vs sopeutumistavoite?

- Onko kyse lyhyestä ohimenevästä elämänvaiheesta vai pysyvämmästä tilanteesta
- Pysyvä tila – vuosia tai vuosikymmeniä jatkunut
  - kuntoutuksen ennuste heikko, jos tavoitteet liian korkeat
  - virtaavuuden vaatimus kuormittava yksilölle ja henkilökunnalle
- Yksilöllisyys ja realismisuus

OIREHALLINNAN KEINOT

1. Biologiset - Yksilön sairauden oireet hallintaan, esim.
  - Psykoosioireiden remissio lääkehoidolla (ei ajankohtaista psykoottisuutta)
  - Päihdesairauden remissio korvaushoidolla
  - Keskittymiskyvyn palautuminen ADHD-lääkityksellä
2. Psykologiset - Yksilön kyky hallita ominaisuuksiaan vahvistuu, esim.
  - Päihdesairauden remissio sosiaalis-psykologisilla tukitoimilla
  - Nepsy-piirteiden itsehallinta valmennuksen avulla
3. Yhteiskunnalliset - Elinympäristö mukautuu ja mahdollistaa
  - → Yhteiskunnallinen prosessi – asumis- ja elämisolosuhteet, jotka mahdollistavat yksilölle mielekkään ja hyvän elämän

MITÄ TARVITAAN, JOTTA ASUNNOTTOMUUS POISTUU?

- Ihmisen kohtaaminen kokonaisuutena. Sairaudet ja terveydentila voivat vaikuttaa käytöksen taustalla ja estää muista asunnottomuuden tukitoimista hyötymistä.
- Relapsien salliminen – riittävästi paikkoja ja sopiva täyttöaste eritasoissa asumisen yksiköissä
- Enemmän tuetun asumisen yksiköitä

MITÄ TARVITAAN, JOTTA ASUNNOTTOMUUS POISTUU?

Tuetun asumisen Asunto ensin –yksiköihin tarvitaan terveydenhuollon näkökulmasta:

- Terveydenhuoltopalvelut
- Toimintaterapeutteja, fysioterapeutteja, nepsyohjaajia,
- Hoivan mahdollistaminen (työnkuva ja ammattilainen)

MITÄ TARVITAAN, JOTTA ASUNNOTTOMUUS POISTUU?

- Psykiatristen osastopaikkojen määrä
  - Ei psykoosioireisten uloskirjaamista kadulle asunnottomuuteen
  - Sopivaan tuettuun asumiseen siirtyminen
  - Riittävästi aikaa tutkia oireiden taustasyyn kunnolla
  - Riittävästi aikaa hoitaa oireet riittävään remissioon
- THL:n virkalaskelmassa nykyinen paikkamäärä todettu liian vähäiseksi
- Osastopaikkojen määrä on silti edelleen laskemassa

MITÄ TARVITAAN, JOTTA ASUNNOTTOMUUS POISTUU?

- Opioidikorvaushoidon lisääminen niin kuntouttavana kuin haittoja vähentävänä
- Riippuvuuspsykiatrian resurssien lisääminen
- Päihdekatkojen paikkojen ja joustavuuden lisääminen; nopea hoitoonpääsy ja suoraan jatkuva päihdekuntoutus. Päihteetöntä tuettua asumista lisättävä.
- Kaksoisdiagnoosipotilaiden tuetun asumisen lisääminen

LÄHTEITÄ

- [HOUSING, HEALTH AND SERVICE USE OF THE HOMELESS IN HELSINKI, FINLAND](#)
- [Effectiveness of interventions to improve the health and housing status of homeless people: a rapid systematic review - PubMed \(nih.gov\)](#)
- [Developing and testing an intervention to prevent homelessness among individuals discharged from psychiatric wards to shelters and 'No Fixed Address' - PubMed \(nih.gov\)](#)

KIITOS